

Rapport 2008-12-31

Österängs ångsåg

Antikvarisk renovering

- Byte delar av syll och golvbjälkar till sågvind,
- Skadeinventering av golv på sågvind samt delar av syll, bottenstock och delar av stolpverk.
- Planerade åtgärder 2009, 2010 samt 2011.

Erik Bergholtz
Österängs Ångsåg
Österäng Gamlegården 2
533 97 Götene

www.angsag.se

Objektbeskrivning

Antikvarisk renovering/restaurering av sågvindsgolv samt byte av rötskadade delar i syll och bärverk.

Bakgrund

Sveriges äldsta bevarade ångsåg ligger i Gamlegården, Österäng, i norra delen av Götene kommun. Sedan 2005 ägs och förvaltas såg och omkringliggande byggnader av Österängs Ångsåg Ideell Förening.

Under de senaste åren har ett omfattande antikvariskt restaureringsarbete genomförts och mer än 1.000.000 kr har investerats i restaureringen. Arbetet sker i samarbete med Hantverksskolan Dacapo (Göteborgs Universitet) och annan lokal och regional expertis.

Skadeinventering

Under några dagar i februari månad 2008 hade Dacapo kurs i skadeinventering, en del av denna kurs förlades till ångsågen i Gamlegården.

Vid den inspektion som då utfördes av två studenter upptäcktes att det fanns omfattande skador på sågvindens inre syllar, delar av golvbjälklaget och golvplanket till sågvinden samt på bottenstock och stolpverk på sågens norra sida. Orsaken till att en del av dessa skador inte upptäckts tidigare är att stora mängder såg- och kutterspån dolt dessa områden.

Åtgärder under 2008

Under maj månad 2008 utförde Mats Renström från företaget K-Märkt byggnadsvård arbeten på sågen. Arbetet utfördes i samarbete med två studenter från Dacapo som en del av deras praktik.

Arbetet bestod i att frilägga de skadade områdena för att närmare kunna fastställa hur omfattande åtgärder som skulle behövas för att antikvariskt korrekt återställa de skadade delarna i sågen. Delar av den röt- och skadedjursangripna syllen byttes och tre golvstockar ersattes. På de ställen där en mindre lagning av syll eller golvbjälkar varit tillräcklig ur hållfasthetsynpunkt har detta utförts. Se bifogade bilder

Planerade åtgärder under 2009

De arbeten som är planerade under 2009 är att:

- byta den skadade syllen på sågens södra sida (bild 26 – 29).
- lägga in handhyvlat, kilsågat plankgolv på de delar av sågvinden som frilagts (bild 1).
- byte av röt- och skadedjursangripen bottenstock samt delar av stolpverket på sågens norra sida (bild 30 – 37).

För ovanstående tre punkter kommer medel att sökas från länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Planerade åtgärder under 2010

- Renovera/återställa förvandringspanel och fönsterfoder.
- Renovera/återställa luckor, trapp och portar på södra och norra väggen.
- Murning, återlagning vid sågvindens inre syll.

Planerade åtgärder under 2011

- Renovering av fönster.
- Utvändig målning.
- Omfogning av grundmur.

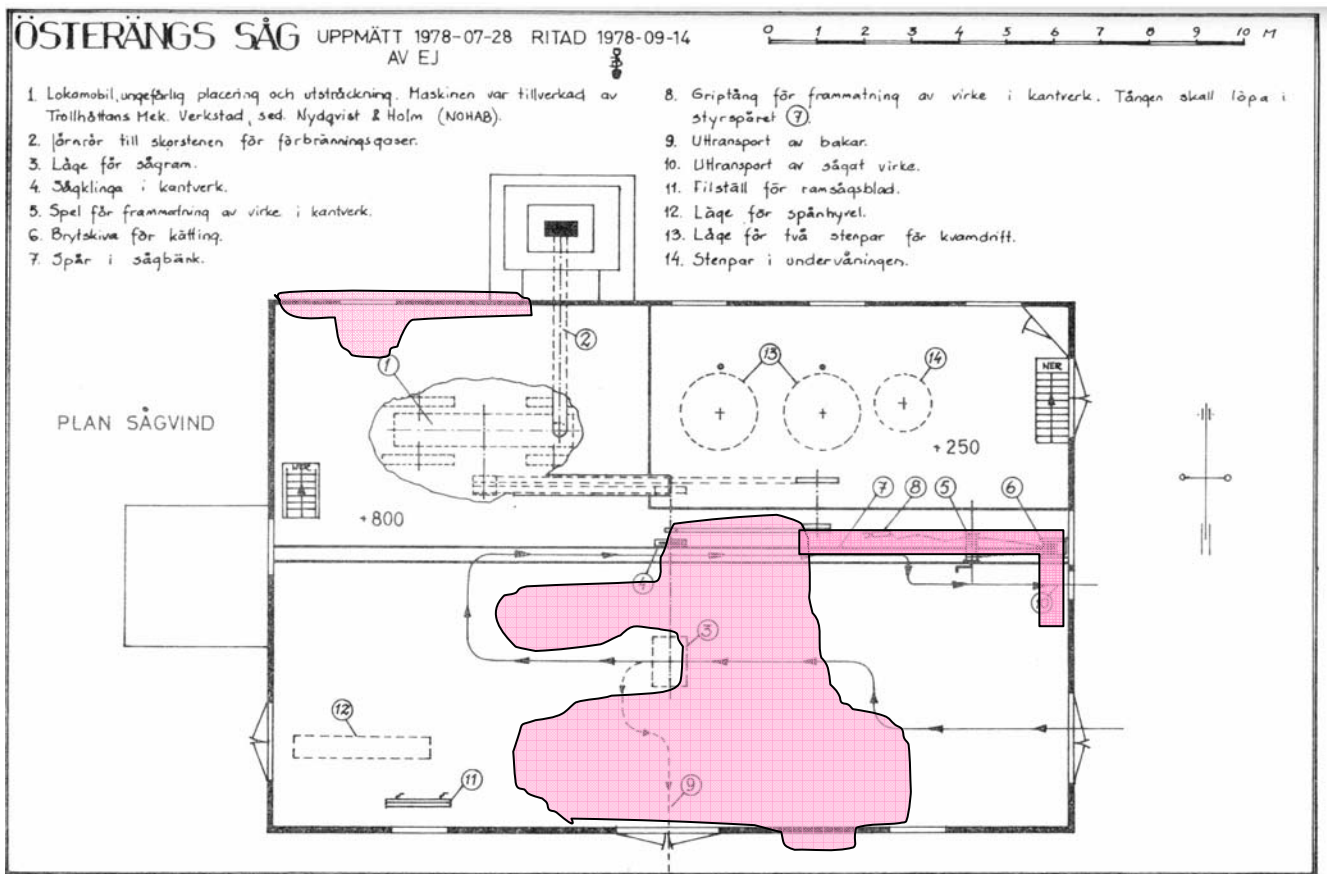

Bild 1. Område med rötskadad - syll, golvstock och golvplank.

Bild 2. Friläggning av rötskadat bjälklag på sågvind.

Bild 3 Detalj, rötskadat golv vid stolpe.

Bild 4

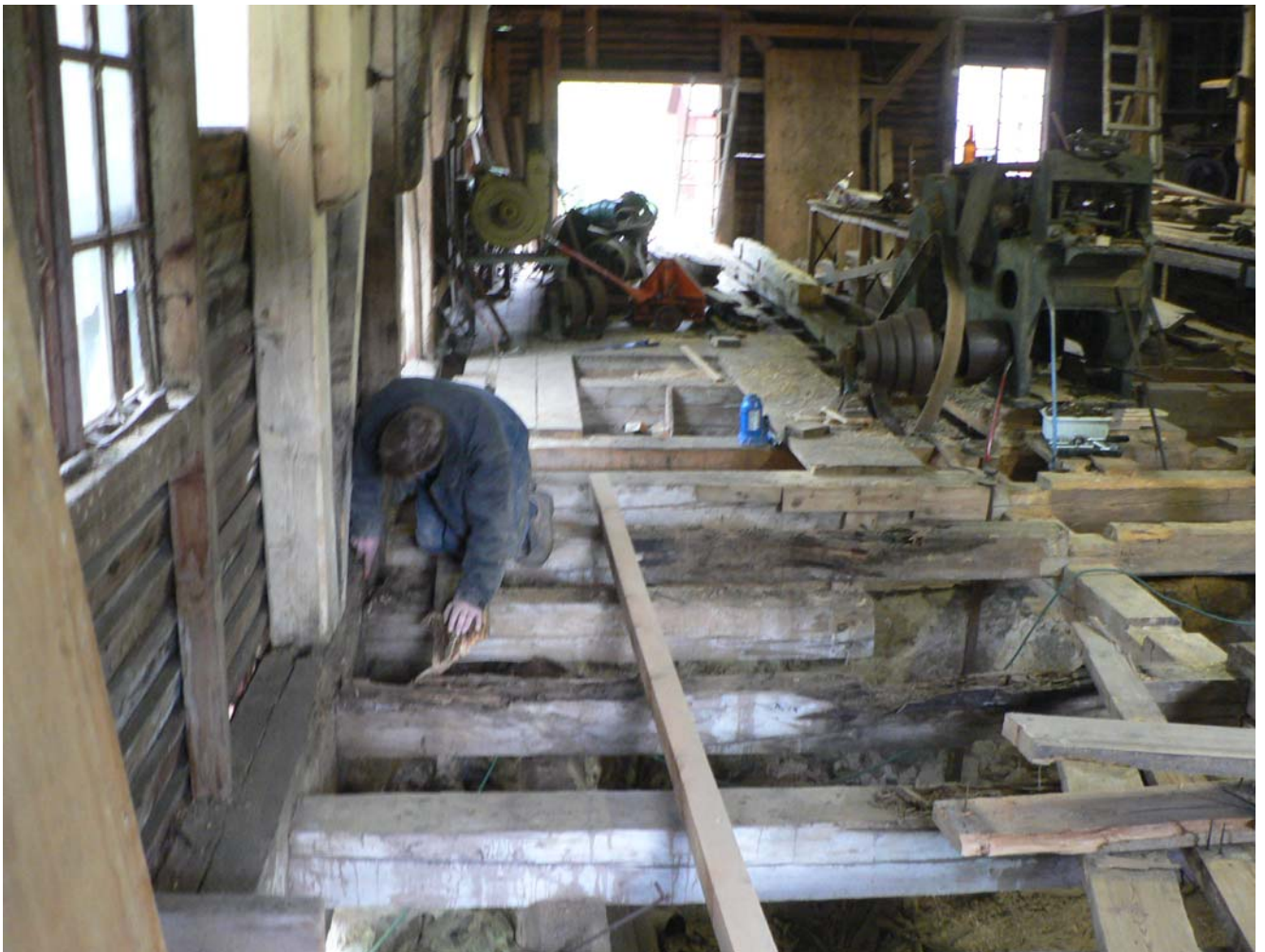

Bild 5 Mats Renström fastställer skadornas omfattning.

Bild 6

Bild 7 Mats Renström fastställer skadornas omfattning

Bild 8

Bild 9

Bild 10 Antikvarisk "städning" av gammalt spån mm i utrymmet för benstampen under sågvind .

Bild 11 Rötskadade och skadedjursangripna golvstockar från sågvind

Bild 12

Bild 13 Ämne till nya golvstockar på sågvind.

Bild 14 Skrädning av ny del till syll (under ram)

Bild 15 Inpassning av ny sylldel

Bild 16 Ny syll till sågvindsgolv (under kantbänk)

Bild 17

Bild 19 Tillverkning av ny del till syll under kantbänk.

Bild 20
Inpassning av del till lagning i golvstock.

Bild 21 Utbytt och lagad syll på mittväggsmur.

Bild 22 Utbytt syll på mittväggsmur och del av yttermur mot öster.

Bild 23 Nya golvsstockar samt lagning i golvsstock

Bild 24 Återlagda "rälsstockar" på de ny tillverkade golvsstockarna

Bild 25 Renoverat golvbjälklag på sågvind

Bild 26 Ångsågen, fasad mot söder och gavel mot väster. Rötskadad syll på sågvind.

Bild 27 Rötskadad övre och undre syll på sågvind, mot söder.

Bild 28 Rötskadad övre och undre syll på sågvind.

Bild 29 Rötskadad syll vid infästning av stolpe.

Bild 30 Röttskadad bottenstock och stolpar på den norra fasaden.

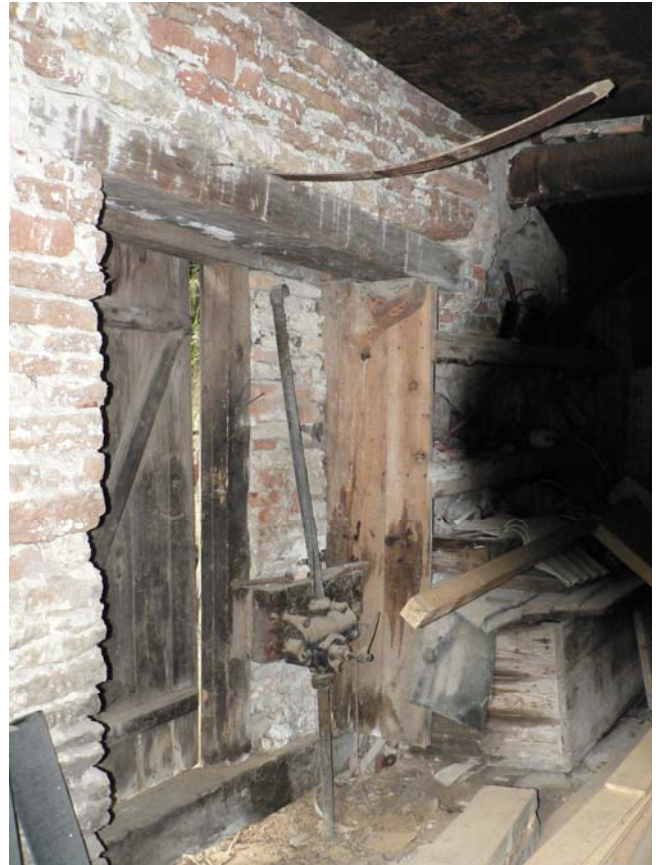

Bild 31 Insida på den norra ytterväggen i rummet för lokomobilen.

Bild 32 Vägg utanför lokomobilrum.

Bild 33

Kondensvatten har troligen under alla år som sågen varit i drift runnit ner från fönstret i rummet för lokomobilen.

Vattnet har runnit ner på insidan ytterpanelen och inte torkat upp, då facken i trästommen murats igen med kalkstensblock på insidan (troligen brandskydd).

Detta utförande har skapat förutsättningar för omfattande röt- och skadedjursangrepp.

Bild 34

Bild 35 Igenmurat fack. Randningen som syns är från förvandlingspanelens baksida.

Bild 36 Kraftiga röt- och skadedjursangrepp under fönster.

Fler bilder finns på föreningens hemsida

www.angsag.se

Direktlänk till bildsidan

http://www.angsag.se/Pa_g/S%E5gen%20v%E5ren%202008/index.htm

Bild 37 Några dm upp från fönstrets underkant är virket helt friskt.